2 BOB

TA’LIMDA PSIXOLOGIK XAVFSIZLIKNI SHAKLLANTIRISH

2.1. Psixologik xavfsizlikning mazmuni va asosiy belgilari

2.2. Psixologik xavfsiz muhitni boshqarishda direktorning ustuvor vazifalari

2.1. PSIXOLOGIK XAVFSIZLIKNING MAZMUNI VA ASOSIY BELGILARI

Ta'lim muhitining xavfsizligi o'quvchilarning sog'lom rivojlanishi, o'qishga qiziqishi va maktabdagi munosabatlar sifatiga bevosita ta'sir qiladi.

Psixologik xavfsiz muhit - bu o'quvchi o'zini himoyalangan, hurmat qilingan va qo'llab-quvvatlangan holda his qiladigan maktab muhitidir.

Psixologik xavfsizlik o'quvchining o'qishga jalb etilishi, diqqatini jamlashi va yordam so'rashiga ta'sir ko'rsatadi. Doimiy qo'rquv, kamsitish yoki bosim diqqat, xotira, motivatsiya va maktabga munosabatga salbiy ta'sir qilishi mumkin.

Shu sababli direktor psixologik xavfsizlikni ta'lim sifati, davomat, intizom va o'quvchi farovonligi bilan uzviy bog'liq boshqaruv ko'rsatkichi sifatida baholashi lozim.

Muhim

Psixologik xavfsizlikni ta'minlash direktor, pedagoglar, psixolog, ota-onalar va o'quvchilarning hamkorlikdagi vazifasidir.

PSIXOLOGIK XAVFSIZLIKKA TAHDIDLAR:

1. Shaxsiy-psixologik tahdidlar. O'quvchining o'ziga ishonchsizligi, ichki zo'riqish, xavotir, ruhiy beqarorlik va salbiy ta'sirlarga beriluvchanligi.

2. Maktab muhitidagi tahdidlar. Sog'lom ijtimoiy-psixologik muhitning yetishmasligi, o'quv yuklamasining noto'g'ri taqsimlanishi, psixologik yordam tizimining sustligi.

3. Shaxslararo tahdidlar. Bulling, nizolar, tengdoshlar bosimi, pedagoglar yoki ota-onalar tomonidan noto'g'ri munosabat, haddan tashqari nazorat yoki e'tiborsizlik.

4. Axborot tahdidlari. Zararli internet kontent, ijtimoiy tarmoqlardagi salbiy guruhlar, nazoratsiz axborot oqimi va internetga qaramlik xavfi.

5. Tashqi tahdidlar. Favqulodda holatlar, tabiiy ofatlar, huquqbuzarliklar, mahalla yoki tashqi muhitdagi salbiy ta'sirlar.

Xulosa: psixologik xavfsiz maktab muhitida o'quvchi qo'rqmasdan fikr bildiradi, yordam so'raydi, o'zini jamoaning muhim a'zosi sifatida his qiladi.

Direktor uchun nazorat savollari

1. O‘quvchi xavfsiz va hurmatli muhitni qanday sezadi?

O‘quvchi fikr bildirishdan, savol berishdan va yordam so‘rashdan qo‘rqmaydi; maktab qoidalarini biladi; murojaatiga o‘z vaqtida javob oladi va jamoaga mansublik hissini sezadi.

2. Maktabda sog‘lom muhitni yaratishga nima yordam beradi?

Adolatli qoidalar, rahbariyatning ochiqligi, pedagog va o‘quvchi o‘rtasidagi ishonchli munosabat, xodimlarning kasbiy farovonligi, o‘quvchi fikrini inobatga olish va ota-onalar bilan hamkorlik.

3. Xavotirli holat aniqlanganda birinchi navbatda nima qilinadi?

Bevosita xavfsizlik ta’minlanadi, xabar vakolatli mas’ulga yetkaziladi, zarur ma’lumotlar xolis qayd etiladi va holatning xususiyatiga qarab pedagog-psixolog hamda tegishli xizmatlar jalb etiladi.

4. O‘quvchi ochiq murojaat qilishni istamasa, qanday yo‘l tutiladi?

Maktabda bir nechta ishonchli murojaat kanali - pedagog-psixolog qabul vaqti, maxsus quti, tasdiqlangan elektron shakl yoki ishonch telefoni haqida ma’lumot beriladi. Maxfiylikning qonunchilikda belgilangan chegaralari o‘quvchiga sodda tilda tushuntiriladi.

Asosiy tamoyil: bolaning eng yaxshi manfaatlari, xavfsizlik, hurmat, maxfiylik va o‘z vaqtida yordam.

1. ---------- 2. ----------

3. ---------- 4. ----------

2.2. PSIXOLOGIK XAVFSIZ MUHITNI BOSHQARISHDA DIREKTORNING USTUVOR VAZIFALARI

Maktabda psixologik xavfsiz muhit profilaktika, pedagogik kuzatuv, maslahat, psixologik-pedagogik yordam, zarur hollarda tegishli xizmatga yo‘naltirish va natijalarni monitoring qilish orqali shakllantiriladi. Direktor ushbu jarayonda vakolatlar va axborot almashinuvi tartibini aniq belgilaydi.

Muhim

Psixologik xavfsiz muhit - o‘quvchi va xodim o‘zini himoyalangan, hurmat qilingan, eshitilgan va qo‘llab-quvvatlangan holda his qiladigan ta’lim makonidir.

PSIXOLOGIK XAVFSIZLIK KO‘RSATKICHLARI:

1. Zo‘ravonlik, kamsitish, ta’qib etish va boshqa psixologik bosim holatlariga nisbatan murosasiz yondashuvning mavjudligi.

2. Maktab jamoasida do‘stona va qo‘llab-quvvatlovchi muhitning mavjudligi.

3. O‘quvchilar, pedagoglar va ota-onalarning maktab hayotidan qoniqishi.

4. Murojaatlarni qabul qilish, ko‘rib chiqish, yo‘naltirish va qayta aloqa berish tartibining barqaror ishlashi.

5. O‘quvchilarning darsga jalb etilishi, davomat va maktabga mansublik hissining ijobiy dinamikasi.

Xulosa: psixologik xavfsizlik - sog‘lom maktab muhitining ajralmas sharti va direktor tomonidan muntazam baholanadigan boshqaruv natijasidir.

Maktabda psixologik xavfsiz muhit quyidagi shartlar asosida shakllanadi:

1. Ta’lim jarayoni ishtirokchilari o‘rtasida insonparvar va hurmatga asoslangan munosabatlarni rivojlantirish.

2. O‘quvchilarda ijtimoiy, psixologik yoki pedagogik muammolar yuzaga kelganda o‘z vaqtida yordam ko‘rsatish.

3. Ta’qib etish (bulling), zo‘ravonlik va zarar yetkazuvchi xatti-harakatlarning oldini olish bo‘yicha tizimli profilaktika ishlarini olib borish.

4. Emotsional zo‘riqish va nizoli vaziyatlarda yoshga mos, dalillarga asoslangan psixologik-pedagogik yondashuvlardan foydalanish.

5. O‘quvchilarga xavfsiz xulq-atvor, yordam so‘rash, raqamli xavfsizlik va nizoni tinch hal etish ko‘nikmalarini o‘rgatish.

6. Sog‘lom psixologik muhitni qo‘llab-quvvatlash, o‘quvchilarning ijtimoiy va emotsional moslashuviga yordam berish.

7. Pedagoglarning bolalar o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga solishdagi mas’uliyatini kuchaytirish.

8. Favqulodda va tang vaziyatlarda xodimlarning aniq harakat algoritmi, aloqa zanjiri va tashqi xizmatlarga yo‘naltirish tartibini tasdiqlash.

PSIXOLOGIK XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH BO‘YICHA METODIK MATERIALLAR:

№	Metodik materiallar	Foydalanuvchilar
1	Psixologik xavfsizlik bo‘yicha profilaktik tadbirlar rejasi	Direktor, psixolog, sinf rahbarlari, fan o‘qituvchilari
2	Psixologik xavfsizlikni shakllantirishga oid tadbirlar mavzulari	Direktor, psixolog, sinf rahbarlari, fan o‘qituvchilari
3	Yoshga mos, ishonchliligi asoslangan va foydalanishga tavsiya etilgan psixologik baholash vositalari	Pedagog-psixolog
4	Sinf va maktabdagi ijtimoiy-psixologik muhitni umumlashtirilgan shaklda baholash vositalari	Pedagog-psixolog, rahbariyat
5	Sog‘lom ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantirish bo‘yicha trening dasturlari	Rahbariyat, psixolog
6	“Ta’lim muhitida psixologik xavfsizlik” metodikasi	Rahbariyat, psixolog
7	O‘quvchilar bilan tarbiyaviy suhbatlar va muloqot dasturlari	Direktor, psixolog, sinf rahbarlari
8	Foydali elektron resurslar	Ta’lim jarayonining barcha ishtirokchilari

Ushbu materiallar maktabda sog‘lom psixologik muhitni yaratish, xavfli holatlarni erta aniqlash va o‘quvchilarga o‘z vaqtida yordam ko‘rsatishga xizmat qiladi.

